

การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนกับผลที่มีต่อคุณภาพชีวิตของคนในแขวงอนุสาวรีย์ เขตบางเขน
The result of people participation affecting to the living quality in Anusaowaree Sub-District,

Bangkhen District

จุฬาลักษณ์ เกตุมาน

กลุ่มวิชาเอกการจัดการ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ผู้รับผิดชอบบทความ

Julalak Ketman

E-mail : Julalak33som@gmail.com

Faculty of Business Administration Program in Management, Ramkhamhaeng University

Corresponding author

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้ศึกษา การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนกับผลที่มีต่อคุณภาพชีวิตของคนในแขวงอนุสาวรีย์ เขตบางเขน มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนแขวงอนุสาวรีย์ เขตบางเขน (2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมกับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนแขวงอนุสาวรีย์ เขตบางเขน และ (3) เพื่อศึกษาแนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนแขวงอนุสาวรีย์ เขตบางเขน ในด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ ประชากรหรือคนที่อาศัยอยู่ในชุมชนแขวงอนุสาวรีย์ เขตบางเขน จำนวน 385 คน โดยใช้สูตรคำนวณของ Taro Yamane ค่าความคลาดเคลื่อนไม่เกิน 5% ใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิจัย ใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐาน ใช้สถิติสหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient)

ผลการศึกษา พบว่า (1) ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 41 - 50 ปี ระดับการศึกษาปริญญาตรี สถานภาพสมรส อาชีพพนักงานบริษัท/ห้างร้าน และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001 - 15,000 บาท (2) การมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนแขวงอนุสาวรีย์ เขตบางเขนในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย โดยมีค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมมากที่สุดในด้านการร่วมรับประโยชน์ รองลงมา คือ ด้านการจัดเก็บหรือให้ข้อมูล ด้านบริหารจัดการ และด้านการติดตามประเมินผล ด้านการวิเคราะห์ข้อมูล และด้านการกำหนดวัตถุประสงค์ ตามลำดับ (3) คุณภาพชีวิต

ของคนในชุมชนแขวงอนุสาวรีย์ เขตบางเขนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (4) มีเพียงการมีส่วนร่วมด้านการร่วมรับประโยชน์ที่มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ : คนในชุมชน, การมีส่วนร่วม, การพัฒนาคุณภาพชีวิต, คุณภาพชีวิต

¹นักศึกษาลัทธิศาสตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Abstract

The purposes of the study on the result of people participation affecting to the living quality in Anusaowaree Sub-District, Bangkhen District were 1) to study the level of participation in the development of the living quality of people in Anusaowaree Sub-District, Bangkhen District; 2) to study the relationship between the people participation and the living quality; and 3) to study the pathway to promote people to participate in the development of their living quality. The populations in this research were 385 people of residents in Anusaowaree Sub-District, Bangkhen District, selected by convenience sampling (allowable error 5%) by Taro Yamane method. The tool applied was questionnaire. The statistics used included frequency, percentage, mean and standard deviation. The hypothesis analysis was Pearson Product Moment Correlation Coefficient.

According to the study, 1) most respondents are female, aged 41-50, graduated with bachelor degree, having marital status and working as an employee in a private company/store with salary amounting 10,001-15,000 baht/month; 2) the participation in the development of the living quality of people in Anusaowaree Sub-District, Bangkhen District is in the low level with the highest mean in the mutual interest, data collection or information, management, follow-up, data analysis and target specification, respectively; 3) the overall living quality of people in Anusaowaree Sub-District, Bangkhen District is in the high level; and 4) only the participation in mutual interest positively relates to the development of the living quality with statistical significance at 0.05.

Keywords : People in the community, Participation, Development of the living quality, Living quality

บทนำ

ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ในสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ระบบเศรษฐกิจมีความเชื่อมโยงสลับซับซ้อนยิ่งขึ้น การคาดการณ์และวางแผนล่วงหน้าทำได้ยากกว่าในอดีต ประเทศไทยจึงได้ริเริ่มกระบวนการวางแผนพัฒนา การจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 ที่ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนจากทุกภาคส่วนของสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผนด้วย และมีการปรับแนวคิดการพัฒนาประเทศใหม่ โดยเน้นให้คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา เพื่อรองรับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงในอนาคตที่จะต้องเผชิญกับความเสี่ยงในหลากหลายมิติอันได้แก่ ความเสี่ยงด้านความมั่นคงของประเทศ ความเสื่อมถอยของค่านิยมที่ค้ำจุนของคนในสังคม ความขัดแย้งทางการเมือง ความเสื่อมโทรมของฐานทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม รวมทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง นำมาซึ่งคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนที่ตกต่ำลง ซึ่งเป็นปัญหาที่ยากต่อการแก้ไขให้กลับเข้าสู่สภาพเดิมได้โดยเร็ว

การมีส่วนร่วมเป็นสิ่งสำคัญในการดำเนินชีวิตมนุษย์บน โลกใบนี้ เพราะมนุษย์อยู่ร่วมกันเป็นสังคม ต่างต้องพึ่งพาอาศัยกันและภาระหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบ ทั้งครอบครัวและการทำงานที่ต้องมีกฎระเบียบและองค์การที่มั่นคงคอยช่วยรับนโยบายให้สอดคล้องกับกฎหมายของบ้านเมือง การมีส่วนร่วมนั้นยังรวมถึงการมีส่วนร่วมในด้านความคิดเห็น การบริหารจัดการ ตลอดจนการเสียสละเวลาอาคารสถานที่ปัจจัยอื่น ๆ ในการดำเนินกิจกรรม เพื่อบรรลุเป้าหมาย จุดมุ่งหมายหนึ่งของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ในการที่จะขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงระดับชุมชน/หมู่บ้าน ในลักษณะบูรณาการระหว่างหน่วยงานภาครัฐและหน่วยงาน ภาครัฐกับชุมชน โดยสิ่งสำคัญของการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง คือ การมีส่วนร่วมของทุกภาค ส่วน โดยเฉพาะหน่วยงานภาครัฐกับชุมชนบนฐานของการใช้ข้อมูลที่มีอยู่ในพื้นที่ไปสู่กระบวนการเรียนรู้ และพัฒนาร่วมกันของชุมชน เพราะการมีส่วนร่วมเป็นการที่ประชาชนได้ใช้ความพยายามหรือใช้ทรัพยากรบางอย่างของตน เช่น ความคิด ความรู้ ความสามารถ แรงงาน เงินทุน วัสดุ ในกิจกรรมพัฒนานั้น การมีส่วนร่วมจึงเป็นได้ทั้งวิธีการซึ่งนำไปสู่การพัฒนา

ในปัจจุบันรัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในการค้นปัญหา การมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ และติดตามผล และการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ฯลฯ ซึ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนกำลังเป็นที่ความสนใจของหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ซึ่งพบว่าประชาชนขาดความสนใจหรือขาดการมีส่วนร่วมทางการเมือง รัฐบาลจึงมีแผนนโยบายที่เป็นปัจจัยที่เป็นสิ่งจูงใจให้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการชุมชนในลักษณะร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ นำไปสู่การพัฒนาที่ตรงเป้าหมาย เกิดความชอบธรรมอันนำมาซึ่งประโยชน์แก่ประชาชนอย่างแท้จริง นอกจากนี้ยังถือได้ว่า เป็นการเริ่มต้นให้ประชาชนได้เข้ามามี

ส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน ซึ่งการมีส่วนร่วมมีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนให้ดีขึ้น ทั้งคุณภาพชีวิตในด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและวัฒนธรรม และด้านสิ่งแวดล้อม

เขตบางเขน ซึ่งเป็น 1 ใน 50 เขตการปกครองของกรุงเทพมหานคร อยู่ในกลุ่มเขตกรุงเทพฯเหนือ ซึ่งถือเป็นเขตที่อยู่อาศัยรองรับการขยายตัวของเมือง ทางทิศตะวันออก (ตอนเหนือ) ของกรุงเทพมหานคร แบ่งเขตการปกครองย่อยออกเป็น 2 แขวง คือ แขวงอนุสาวรีย์และแขวงท่าแร้ง ได้มีการดำเนินกิจกรรมเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนโดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมหรือดึงภาคส่วนประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมและโครงการเริ่มตั้งแต่การค้นหาปัญหาโดยทำการจัดเก็บหรือให้ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การกำหนดวัตถุประสงค์ การบริหารจัดการ การติดตามประเมินผล และการร่วมรับประโยชน์ในกิจกรรมและโครงการต่างๆ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนให้ดีขึ้น ทำให้คุณภาพชีวิตและสังคมของชุมชนดีขึ้น เป็นการส่งเสริมให้ชุมชนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน โดยการให้ความรู้รับฟังความคิดเห็น ให้ความร่วมมือร่วมปฏิบัติและให้การประสานงานที่ดีจากหน่วยงานภาครัฐและองค์กรในท้องถิ่น จึงเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาชีวิตและความเป็นอยู่ของคนในชุมชนให้ดียิ่งขึ้น เพื่อให้ได้แนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ในด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยเน้นกรณีศึกษาไปที่ชุมชนในแขวงอนุสาวรีย์เขตบางเขน เพื่อให้เห็นภาพที่ชัดเจน จึงสนใจที่จะศึกษา การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนกับผลที่มีต่อคุณภาพชีวิตของคนในแขวงอนุสาวรีย์ เขตบางเขน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนแขวงอนุสาวรีย์ เขตบางเขน
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมกับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนแขวงอนุสาวรีย์ เขตบางเขน
3. เพื่อศึกษาแนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนแขวงอนุสาวรีย์ เขตบางเขนในด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยโดยการเก็บข้อมูลแบบสอบถาม ในการทำการศึกษาการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนกับผลที่มีต่อคุณภาพชีวิตของคนในแขวงอนุสาวรีย์ เขตบางเขน

ผลการวิจัย

1. ผู้ตอบแบบสอบถามที่ใช้ในการศึกษาจำนวน 385 คน พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 202 คน คิดเป็นร้อยละ 52.47 อายุ 41 - 50 ปี จำนวน 127 คน คิดเป็นร้อยละ 32.99 ระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 223 คน คิดเป็นร้อยละ 57.92 สถานภาพสมรส จำนวน 200 คน คิดเป็นร้อยละ 51.95 อาชีพพนักงานบริษัท/ห้างร้าน จำนวน 136 คน คิดเป็นร้อยละ 35.32 และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001 - 15,000 บาท จำนวน 158 คน คิดเป็นร้อยละ 41.04

2. การมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนแขวงอนุสาวรีย์ เขตบางเขนในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.48 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุดในด้านการร่วมรับประโยชน์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.24 รองลงมา คือ ด้านการจัดเก็บหรือให้ข้อมูล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.47 ด้านบริหารจัดการ และด้านการติดตามประเมินผล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.33 ด้านการวิเคราะห์ข้อมูล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.28 และด้านการกำหนดวัตถุประสงค์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.21ตามลำดับ

3. คุณภาพชีวิตของคนในชุมชนแขวงอนุสาวรีย์ เขตบางเขนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.72 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยระดับคุณภาพชีวิตมากที่สุดในด้านความสัมพันธ์ทางสังคม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.24 รองลงมา คือ ด้านสิ่งแวดล้อม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.91 ด้านร่างกาย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.37 และด้านจิตใจ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.34 ตามลำดับ

สรุปผลการวิจัย

1. การมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนแขวงอนุสาวรีย์ เขตบางเขนในด้านการจัดเก็บหรือให้ข้อมูล มากที่สุดในเรื่องมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลเพื่อการจัดทำกิจกรรม/โครงการพัฒนาชุมชนของสำนักงานเขตบางเขน รองลงมา คือ เรื่องมีส่วนร่วมในการนำเสนอปัญหา ความต้องการและแนวทางการดำเนินงานของการพัฒนากิจกรรม/โครงการพัฒนาชุมชนของสำนักงานเขตบางเขน

2. การมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนแขวงอนุสาวรีย์ เขตบางเขนในด้านการวิเคราะห์ข้อมูล มากที่สุดในเรื่องมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาและความต้องการของประชาชนในชุมชน รองลงมา คือ เรื่องมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมประชุม ชี้แจงและการประชาคมของชุมชนเพื่อจัดทำกิจกรรม/โครงการพัฒนาชุมชนของสำนักงานเขตบางเขน

3. การมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนแขวงอนุสาวรีย์ เขตบางเขนในด้านการกำหนดวัตถุประสงค์ มากที่สุดในเรื่องผลสำเร็จของเป้าหมายที่ได้รับเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ รองลงมา คือ เรื่องมีส่วนร่วมในการกำหนดวัตถุประสงค์ของกิจกรรม/โครงการพัฒนาชุมชนของสำนักงานเขตบางเขน

4. การมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนแขวงอนุสาวรีย์ เขตบางเขนในด้านการบริหารจัดการ มากที่สุดในเรื่องมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกิจกรรม/โครงการพัฒนาชุมชนของสำนักงานเขตบางเขน รองลงมา คือ เรื่องมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกิจกรรม/โครงการพัฒนาชุมชนของสำนักงานเขตบางเขน

5. การมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนแขวงอนุสาวรีย์ เขตบางเขนในด้านการติดตามประเมินผล มากที่สุดในเรื่องมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลกิจกรรม/โครงการพัฒนาชุมชนของสำนักงานเขตบางเขน รองลงมา คือ เรื่องมีส่วนร่วมในการเสนอแนะแนวทางการพัฒนากิจกรรม/โครงการพัฒนาชุมชนของสำนักงานเขตบางเขน

6. การมีส่วนร่วมด้านการร่วมรับประโยชน์มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนแขวงอนุสาวรีย์ เขตบางเขน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งไม่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในด้านต่างๆ

เอกสารอ้างอิง

กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. (2554). สถิติจำนวนประชากรและบ้านในกรุงเทพมหานคร

จำแนกตามรายแขวงและเขต ณ เดือน ธันวาคม 2554. ค้นเมื่อ 13 สิงหาคม 2559, จาก http://203.155.220.230/bmainfo/esp/pop/population_Dec54.htm

กรมการพัฒนารัฐบาล. (2559). เกี่ยวกับกรม. ค้นเมื่อ 20 สิงหาคม 2559, จาก http://www.cdd.go.th/web/cdd_about.php.

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, กระทรวงมหาดไทย. (2550). มาตรฐานการส่งเสริมการพัฒนาสตรี. กรุงเทพฯ : กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น.

กรมสุขภาพจิต. (2544). โครงการจัดทำโปรแกรมสำเร็จรูปในการสำรวจสุขภาพจิตในพื้นที่ ปี พ.ศ. 2545. ค้นเมื่อ 20 สิงหาคม 2559, จาก <http://www.dmh.go.th/test/download/files/whoqol.pdf>

กรุงเทพมหานคร. (31 ธันวาคม 2551). อำนาจหน้าที่ของกรุงเทพมหานคร. ค้นเมื่อ 14 สิงหาคม 2559, จาก <http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=กรุงเทพมหานคร>

โกวิท พวงงาม. (2545). การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน. ม.ป.ท.

- เจริญญา วงษ์พรหม. (2558). การมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ. วารสารฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ, 8 (3) เดือนกันยายน – ธันวาคม 2558.
- จินตนา สุขจางันท์. (2549). การศึกษาและการพัฒนาชุมชน. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัย เชียงใหม่.
- ชลกร ศิริวรรณ และทิพย์วัลย์ สุรินยา. (2556). การยอมรับตนเอง สัมพันธภาพในครอบครัว การมีส่วนร่วมในชุมชน กับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุใน เคหะชุมชนดินแดง กรุงเทพมหานคร. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 39 (2): 80-94 (2556).
- ณัฐหทัย เคโซพัฒน์ชฎานิน. (2556). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านสังคมและคุณภาพชีวิตของแผนพัฒนา 3 ปี (พ.ศ.2554-2556) ของเทศบาลตำบลเขาน้อย อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.
- ถวิลวดี บุรีกุล และคณะ. (2551). คู่มือการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมของหน่วยงานภาครัฐในระดับจังหวัด. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ.
- เทวศรี พิริยะพจนท์ และคณะ. (2542). คุณภาพชีวิต โครงการวิจัยเพื่อพัฒนาหนังสือและโสมเพอชุดพัฒนาสังคมตามแนวพระราชดำริ. ศูนย์ศึกษาแนวพระราชดำริ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นรินทร์ชัย พัฒนพงศา. (2546). การมีส่วนร่วม หลักการพื้นฐาน เทคนิคและกรณี ตัวอย่าง. กรุงเทพฯ : 598 Print.
- นิสารัตน์ ศิลปะเดช. เอกสารประกอบการสอนนิหาระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์เบื้องต้น. กรุงเทพฯ : สถาบันราชภัฏธนบุรี, 2542.
- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ และถวิลวดี บุรีกุล. (2548). ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Democracy). กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- ปกรณ วามวานิชย์. (2546). คุณภาพชีวิตของประชาชน : กรณีศึกษาตำบลวารินชำราบและตำบลแสนสุข อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี. การค้นคว้าอิสระ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์), มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- ปัทมา สุภกาบัง. (2552). การมีส่วนร่วมของประชาชนชาวไทยในรอบทศวรรษที่ผ่านมา : สภาพปัญหาและความท้าทายในอนาคต. ค้นเมื่อ 20 สิงหาคม 2559, จาก http://kpi.ac.th/media/pdf/M7_152.pdf
- พระมหาประภาสิต สิริเมโธ (ฐิติปสิทธิกร). (2556). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านคลองใหม่ อำเภอสามปราชญ์ จังหวัดนครปฐม. ค้นเมื่อ 13 สิงหาคม 2559, จาก <http://www.mcu.ac.th/userfiles/file/thesis/Social-Development/56-2-16-022.pdf>

- พัลลภรัตน์ พันธุ์แน่น และคณะ. (2555). แนวทางการจัดการขยะของเยาวชน โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านมั่นคง ชุมชนบางบัว เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร. ค้นเมื่อ 13 สิงหาคม 2559, จาก <http://research.krirk.ac.th/index.php?mod =research &page=2>
- เพชรน้อย สิงห์ช่างชัย. (2556). การวัดคุณภาพชีวิตด้วยมิติเศรษฐศาสตร์สุขภาพด้วย QALYs. วารสาร AL-NUR บัณฑิตวิทยาลัย, 8 (4) มกราคม-มิถุนายน 2556.
- เพ็ญญา คุ่มโหมด. (2551). คุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมในเขตเทศบาลตำบลบ้านเลื่อม อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี. การศึกษาค้นคว้าอิสระ สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ยุพาพร รูปงาม. (2545). การมีส่วนร่วมของข้าราชการสำนักงานงบประมาณในการปฏิรูประบบราชการ. ภาคนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- รุ่งนภา สันติศิริวันตร์. (2551). คุณภาพชีวิตการทำงานของครูโรงเรียนในเครือพระแม่มาลี. สารนิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต (สาขาวิชาการบริหารการศึกษา), มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ: นานมี บุคส์พับลิเคชั่นส์.
- รัฐพงศ์ บุญญานุวัตร. (2552). การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนเขตคูสิต กรุงเทพมหานคร. รายงานวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- วงเดือน ทองช่วย. (2550). ผลของการปรึกษาเชิงจิตวิทยารายบุคคลตามแนวคิดพิจารณาเหตุผล อารมณ์ และพฤติกรรม ที่มีต่อคุณภาพชีวิตของมารดาเด็กพัฒนาการช้า. การค้นคว้าแบบอิสระ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วชิรวัชร งามละม่อม. (2556). ทฤษฎีการมีส่วนร่วม. ค้นเมื่อ 20 สิงหาคม 2559, จาก file.siam2web.com/trdm/journal/201331_81057.doc
- สงวน สุทธิเลิศอรุณ. (2545). พฤติกรรมมนุษย์กับการพัฒนาคน. กรุงเทพมหานคร : ทิพย์วิสุทธิ.
- ลีปพนธ์ เกตุทัต. (2538). การพัฒนาคุณภาพชีวิต. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุญาพรรณ วะชุม และอรวรรณ นิมตลุง. (2557). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาศูนย์ 3 วิทยาลัยรักแห่งครอบครัว ตำบลบะหว้าอำเภออากาศอำนวย จังหวัดสกลนคร. วารสารรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์. มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์, 3 (2) (ก.ค.-ธ.ค. 2557).
- สุพัตรา แสงทอ. (2552). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม กรณีศึกษา : ชุมชนตำบลป่าตึง อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย. การศึกษาอิสระรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.

- สำนักงานเขตบางเขน. (2559). **แผนปฏิบัติการประจำปีพ.ศ. 2559**. ค้นเมื่อ 20 สิงหาคม 2559, จาก <http://www.bangkok.go.th/upload/user/00000069/About/Plan/59/section3.pdf>.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2555). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่สิบเอ็ด**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2551). **“สรุปสาระสำคัญแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (2555-2560)”**. กรุงเทพฯ: บริษัท เพชรรุ่งเรืองการพิมพ์ จำกัด.
- สำนักมาตรฐานการศึกษา, สำนักงานสถาบันราชภัฏ, กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา และทบวงมหาวิทยาลัย. (2545). **ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ชุดวิชาการวิจัยชุมชน**. กรุงเทพมหานคร: เอส. อาร์. พรินติ้ง
- อับดุลคอเด็ด เจะแด. (2557). **กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนบ้านเกาะสวาด ตำบลไทรวัน อำเภอดงขี้เหล็ก จังหวัดนครราชสีมา**. ค้นเมื่อ 13 สิงหาคม 2559, จาก <http://www.hu.ac.th/Symposium2014/proceedings/data/3402/3402-6.pdf>.
- อकिन รพีพัฒน์. (2547). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนา**. กรุงเทพฯ : ศูนย์การศึกษานโยบาย สาธารณสุข.
- WHO/UNICEF. (1978). **Report of the International Conference on Primary Health Care**.
- Cohen, J.M., & Uphoff, N.T. (1980). **Rural Development Participation: Concept and Measure For Project Design Implementation and Evaluation: Rural Development Committee Center for international Studies**. New York: Cornell University Press.